

Parempaa uutta vuotta!

Noin sata vuotta sitten *Historiallisen Aikakauskirjan* sivuilla käsiteltiin itsenäistyneen maan rajoja ja niiden historiaa – niin Ahvenanmaan kuin Lapin ja Karjalan rajojen historiaa ja rajanvetoa. Painopiste oli nimenomaan suomalaisissa ja Suomen itsenäisessä valtiossa ja sen eduissa.

Tieteentekijät pohtivat aihetta olemassa olevien historiallisten lähteiden kautta ja historian tutkimuksen menetelmin. Jälkikäteen voi silti selkeästi nähdä, millaiset ajankohtaiset tapahtumat ja tavoitteet vaikuttivat heidän painotuksiinsa. Jotkut 1920-luvun kannanotot voi nykyään tunnistaa ja nimetä kolonialistisiksi.

Nykyajassa tutkijat ja yleisö kaipaavat vastauksia hiukan toisenlaisiin kysymyksiin, esimerkiksi näkökulma saamelaisiin ja Saamenmaahan on muuttunut merkittävästi viime aikoina. *Historiallinen Aikakauskirja* tarjoaa nyt uusimpia havaintoja Suomen suhteesta kolonialismiin. Monet kiitokset teematoimittajille ja kirjoittajille tehdystä työstä!

Historiallisen Aikakauskirjan tulevakin vuosi näyttää runsaalta, mitä tulee artikkelitarjontaan: teemanumeroissa näkyvät muun muassa historian poliittinen käyttö sekä vammaisuuden historia – aiheita, jotka näkyvät eri tavoin myös yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Mutta ei pääkirjoitusta ilman tiede- ja tiedejulkaisupolitiikkaa – seuraavassa ensin muutama sana alan tilanteesta ja lopuksi iloinen uutinen tulevasta.

Olen kerran jos toisenkin todennut, että tiedejulkaisemiseen kohdistuu tempoilevia muutוסvaatimuksia. Digitalisoitumisen ja avoimen julkaisemisen perusvaatimukset ovat selvät. Vähemmän selvää on ollut, millä periaatteilla sähköisten versioiden pitäisi olla saatavilla, ja miten julkaiseminen pitäisi rahoittaa.

Tiedepoliittisissa linjauksissa on luvattu tukeaa tiedeseurojen julkaisuja, jos nämä siirtyvät avoi-

mesti saataville. Silti on vielä toistaiseksi näkemättä yksiselitteiset laskelmat ja selkeä vaihe-suunnitelma, joilla *sekä* torjutaan suurten kansainvälisten kustantamojen suuret voitontavoittelut *että* turvataan voittoa tavoittelemattomien tiedeseurajulkaisujen toimeentulo.

Sen sijaan olen lukenut tutkimustuloksia, joiden mukaan avoimia tieteellisiä verkkojulkaisuja on kadonnut bittiavaruuteen. Ruotsissa perinteikäs tiedelehti *Scandia* jäi juuri ilman julkaisutukea. *Vetenskapsrådet* arvioi lehden laadukkaaksi, ja *Scandia* on myös pyrkinyt vastaamaan avoimuusvaatimuksiin, vaikka riskinä on tilauserien lasku. Silti *Vetenskapsrådet* ei myöntänyt haettua kohtuullista, mutta elintärkeää julkaisutukea.

Kun taloudellinen tilanne on tiukka, on vaikea myöskään tehdä uusia avauksia ja päivittää käytäntöjä. *Historiallisen Aikakauskirjan* osalta olikin todella iloinen uutinen, että Suomen Tiedekustantajien Liitto on juuri myöntänyt ison rahoituksen nimenomaisesti *Historiallisen Aikakauskirjan* digitaalisen arkiston kehittämiseen. Rahoitus tulee kreivin aikaan, sillä Elektrapalvelu poistuu käytöstä ja *Historiallisen Aikakauskirjan* on ajateltava uudelleen sekä vanhojen että tulevien numeroiden saatavuus. Siinä on työ- ja uudistussarkkaa ensi vuodelle ja ehkä eteenpäinkin.

Kaiken teknostruktuurityön rinnalla, yli ja ohi ensisijainen tavoitteemme on edelleen julkaista mahdollisimman korkeatasoista ja kestävää tiedelehteä mahdollisimman laajan yleisön iloksi ja hyödyksi. Nähkäämme niissä merkeissä ensi vuonnakin.

Kaikkia mukana olleita kuluneesta vuodesta lämpimästi kiittäen, onnellisten jälleennäkemisten toivossa toivotan sydämeni pohjasta *parempaa uutta vuotta 2021!*

Anu Lahtinen